

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

4. juuni 2015*

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 1999/44/EÜ — Tarbekaupade müük ja nendega seotud garantiid — Ostja staatus — Tarbijaks olemine — Üle antud kauba mittevastavus lepingule — Kohustus teavitada müüjat — Lepingule mittevastavus, mis tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest — Tõendamiskoormis

Kohtuasjas C-497/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel *Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden* (Madalmaad) 10. septembri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. septembril 2013, menetluses

Froukje Faber

versus

Autobedrijf Hazet Ochten BV,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger (ettekandja) ja F. Biltgen,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. septembri 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Autobedrijf Hazet Ochten BV, esindaja: *advocaat* W. van Ochten,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. Bulterman ja C. Schillemans ning J. Langer,
- Belgia valitsus, esindajad: T. Materne ja J.-C. Halleux,
- Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,
- Euroopa Komisjon, esindaja: M. van Beek,

olles 27. novembri 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiivi 1999/44/EÜ, tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta (EÜT L 171, lk 12; ELT eriväljaanne 15/04, lk 223) artikli 1 lõike 2 punkti a ja artikli 5 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud vaidluses, mille pooled on F. Faber ja Autobedrijf Hazet Ochten BV (edaspidi „automüüja Hazet”) ning mis puudutab hüvitise tasumise nõuet kahju eest, mida tekitas F. Faberi poolt automüüjalt Hazet ostetud sõiduki lepingule mittevastavus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punktis a on mõiste „tarbija” määratletud kui „füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavates lepingutes toimib eesmärkidel, mis ei ole seotud tema majandusega kutsetegevusega”.
- 4 Sama direktiivi artikli 2 lõiked 1 ja 2 sätestavad:
 - „1. Müüja peab tarbijale üle andma müügilepingule vastava kauba.
 2. Tarbekaup loetakse lepingule vastavaks, kui:
 - a) kaup vastab müüja esitatud kirjeldusele ning sellel on samad omadused nagu kaubal, mis müüja on esitanud tarbijale näidise või mudelina;
 - b) kaup sobib kasutamiseks mis tahes konkreetsel eesmärgil, mille tarbija tegi müüjale teatavaks lepingu sõlmimisel ning mille müüja on heaks kiitnud;
 - c) kaup sobib kasutamiseks eesmärkidel, milleks sama liiki kaupa harilikult kasutatakse;
 - d) kaubal on sama liiki kauba tavapärased omadused ja toimivus, mida tarbija võib põhjendatult eeldada, arvestades kauba laadi ning üldsusele tehtud avaldusi kauba liigitunnuste kohta, mis müüja, tootja või tootja esindaja on eelkõige reklaamis või etiketil kauba kohta esitanud.”
- 5 Direktiivi 1999/44 artikli 3 „Tarbija õigused” lõikes 1 on sätestatud, et „[m]üüja vastutab tarbija ees kõigi lepingule mittevastavuste eest, mis esinevad kauba üleandmise ajal”.
- 6 Direktiivi artikkel 5 „Tähtajad” on sõnastatud järgmiselt:

„1. Müüja vastutab artikli 3 alusel juhul, kui lepingule mittevastavus ilmneb kahe aasta jooksul alates kauba üleandmisest. [...]

2. Liikmesriigid võivad sätestada, et tarbija peab oma õiguste kasutamiseks teavitama müüjat lepingule mittevastavusest kahe kuu jooksul alates lepingule mittevastavuse avastamise kuupäevast.

[...]

3. Lepingule mittevastavus, mis tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest, loetakse esinenuks üleandmise hetkel, välja arvatud juhul, kui tõestatakse muud või kui käesolev eeldus ei ole kooskõlas kauba laadi või lepingule mittevastavuse laadiga.”

- 7 Direktiivi 1999/44 artikkel 7 täpsustab, et direktiivi sätted on siduvad ja täpsemalt, et lepingutingimused, mis piiravad otseselt või kaudselt sellest tulenevaid õigusi, ei ole siseriiklike õigusaktide kohaselt tarbijale siduvad.

Madalmaade õigus

Materiaalõigus

- 8 Burgerlijk Wetboek'i (Madalmaade tsiviilseadustik; edaspidi „BW”) artikli 7:5 lõikes 1 on tarbijale müük määratletud kui „vallasasja [...] müük sellise müügilepingu alusel, mille sõlmib müüja, kes tegutseb oma majandus- või kutsetegevuse raames, ostjaga, kes on füüsiline isik ega tegutse majandus- või kutsetegevuse raames”.

- 9 BW artikli 7:17 lõike 1 kohaselt peab üle antud asi vastama lepingu tingimustele.

- 10 BW artikli 7:18 lõikes 2, millega on Madalmaade õigusse üle võetud direktiivi 1999/44 artikli 5 lõige 3, on sätestatud:

„Tarbijale vara müügi korral eeldatakse, et asi ei vastanud üleandmisel lepingu tingimustele, kui kokkuleppele mittevastavus ilmneb kuue kuu jooksul lepingu eseme üleandmisest, kui asja liigist või mittevastavuse olemusest ei tulene midagi muud.”

- 11 Selle sätte kohta on seletuskirjas märgitud, et ostja peab kinnitama ning vaidluse korral tõendama, et kaup ei vasta lepingule ning et mittevastavus ilmnes kuue kuu jooksul üleandmisest. Seejärel on müüjal õigus väita ja tõendada, et üleandmise ajal vastas kaup tegelikult lepingule.

- 12 BW artikli 7:23 lõikes 1 on sätestatud:

„Ostja ei saa enam tugineda sellele, et talle üle antud asi ei vasta lepingule, kui ta ei teata asja lepingule mittevastavusest müüjale mõistliku aja jooksul pärast seda, kui ta asja lepingule mittevastavusest teada sai või pidi mõistlikult teada saada. Kui siiski selgub, et asjal puudub müüja poolt lubatud omadus või kui mittevastavus puudutab asjaolusid, mida müüja teadis või pidi teadma, kuid millest ta ostjat ei teavitanud, peab mittevastavusest teatamine toimuma mõistliku aja jooksul asjaolude kindlakstegemisest. Tarbekauba müügi puhul peab ostja müüjat teavitama mõistliku aja jooksul pärast mittevastavuse kindlakstegemist, kusjuures õigeaegseks peetakse müüjale teatamist kahe kuu jooksul pärast mittevastavuse kindlakstegemist.”

- 13 Vastavalt Hoge Raad (riiginõukogu) väljakujunenud kohtupraktikale peab ostja juhul, kui müüja väidab, et teda ei teavitatud õigeaegselt, kinnitama ja põhjendatud vastuväidete esitamisel tõendama, et ta esitas selle teabe õigeaegselt ning müüjale täiesti arusaadavalt. Tarbekauba müügi korral sõltub konkreetse asja asjaoludest see, kas müüja teavitamist rohkem kui kaks kuud pärast puuduse avastamist saab pidada õigeaegseks.

Menetlusõigus

- 14 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering'u (tsiviilkohtumenetluse seadustik; edaspidi „Rv”) artiklite 23 ja 24 kohaselt teeb kohtunik otsuse ainult poolte nõuete ulatuses, tuginedes vaid õiguslikele faktidele, mille alusel on esitatud taotlus, hagi või kostja vastus.

- 15 Apellatsioonimenetluses võib asja lahendav kohus võtta arvesse vaid väiteid, mille pooled on esitanud põhjenduseks apellatsioonikohtule esitatud esimesele nõudele. Apellatsioonikohus peab siiski omal algatusel kohaldama asjakohaseid avaliku korra sätteid ka siis, kui pooled ei ole nendele viidanud.
- 16 Kuid Rv artikli 22 kohaselt „võib kohtunik igas olukorras ja igas menetlusstaadiumis nõuda ühelt või mõlemalt poolelt nende väidete täiendavat selgitamist või kohtuasjaga seotud dokumentide esitamist”.

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

- 17 F. Faber ostis 27. mail 2008 automüüjalt Hazet kasutatud sõiduki. Poolte vahel sõlmiti müügileping, milleks oli nimetatud automüüja tüüplepingu formular „eraisikute müügileping”.
- 18 26. septembril 2008 süttis auto sõidu ajal ja põles täielikult maha. F. Faber, kes autot juhtis, oli koos oma tütreaga teel ärikohtumisele.
- 19 Autoabi pukseeris sõiduki Hazeti töökotta ja seejärel viimase palvel lammutusettevõtja territooriumile, kus seda pidi hoitama vastavalt kohalduvatele keskkonnanõuetele. Kuigi Hazet väidab sellele vastu, on F. Faber seisukohal, et sel hetkel jõudsid pooled kokkuleppele tekkinud kahjus ja automüüja võimalikus vastutuses.
- 20 2009. aasta alguses kontakteerus automüüja Hazet ärapõlenud sõiduki asjus telefoni teel F. Faberiga ning sai teada, et F. Faber ootab endiselt politsei tehnilist aruannet põlengu kohta. F. Faberi taotlusele vastates teatas aga politsei, et mingit tehnilist aruannet ei ole koostatud.
- 21 Pärast seda, kui automüüjat Hazet oli eelnevalt teavitatud, lammutati auto 8. mail 2009.
- 22 11. mai 2009. aasta kirjas teatas F. Faber automüüjale Hazet, et peab viimast vastutavaks kahju eest, mis talle tekkis auto ärapõlemisega lõppenud põlengust. Kahju - milleks oli sõiduki ostuhind ja selles olnud erinevate esemete väärtus - summa oli F. Faberi hinnangul 10 828,55 eurot.
- 23 F. Faber tellis 2009. aasta juuli alguses ühelt kahjuhindajalt tehnilise uuringu sõiduki põlengu põhjuste väljauurimiseks. Kuna auto oli vahepeal lammutatud, ei olnud seda ekspertiisi enam võimalik teostada.
- 24 26. oktoobril 2010 esitas F. Faber Rechtbank Arnhemile (Madalmaade Arnhemi piirkonna kohus) hagi automüüja Hazet vastu.
- 25 Oma hagi põhjenduseks väitis F. Faber, et auto ei vastanud kokkulepitud tingimustele ja et seega on tegemist mittevastavusega BW artikli 7:17 tähenduses. Kuid ta ei väitnud ka, et ta tegutses autot ostes tarbijana.
- 26 Automüüja Hazet vaidles hagile vastu, vaidlustades lepingule mittevastavuse esinemise ja väites, et F. Faber teatas talle väidetavast mittevastavusest liiga hilja, mistõttu oli ta BW artikli 7:23 lõike 1 alusel kõik oma õigused kaotanud.
- 27 27. aprilli 2011. aasta otsusega jättis Rechtbank Arnhem F. Faberi hagi rahuldamata. Kohus leidis, et automüüja Hazet võis põhjendatult tugineda BW artikli 7:23 lõikele 1, kuna poolte esimene kontakt leidis aset telefoni teel alles 2009. aasta alguses, ehk rohkem kui kolm kuud pärast sõiduki põlengut. Kohus leidis ka, et puudub vajadus edasi uurida, kas F. Faber tegutses tarbijana.
- 28 26. juulil 2011 kaebas F. Faber Rechtbank Arnhemi otsuse edasi Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden'ile (Madalmaade Arnhem-Leeuwarden'i apellatsioonikohus).

- 29 Apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitas F. Faber kaks väidet, millest esimene puudutas esimese astme kohtu hinnangut, et ta ei tegutsenud ette nähtud tähtaegu järgides, ja teine asjaolu, et põlengu sündmuskohale saabunud tuletõrje ja politsei põhjustasid autot kahjustanud tehnilise vea.
- 30 Kuid F. Faber ei esitanud ühtegi väidet Rechtbank Arnhemi hinnangu suhtes, mille kohaselt ei tule kindlaks teha, kas poolte vahel sõlmitud leping puudutas tarbekaupa. Ta ei täpsustanud ka seda, kas ta omandas auto tarbijana.
- 31 Neil asjaoludel otsustas Gerechtshof Amsterdam-Leeuwarden menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas siseriiklik kohus peab – kas tõhususe põhimõttest, direktiiviga 1999/44 [Euroopa] [L]iidus taotletud tarbijakaitse kõrge tasemest või teistest liidu õiguse sätetest või normidest tulenevalt – uurima omal algatusel, kas ostja on lepingut sõlmides tarbija direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses?
 2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt: kas sama kehtib ka juhul, kui asja toimik ei sisalda tegelikku teavet (või on see teave puudulik või vastuoluline), mis võimaldaks kindlaks määrata, kellena ostja tegutseb?
 3. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt: kas sama kehtib apellatsioonimenetluses, kui ostja ei ole vaidlustanud esimese astme kohtu otsust selles osas, et viimane ei ole (omal algatusel) hinnanud nimetatud asjaolusid ja on jätnud sõnaselgelt lahtiseks küsimuse, kas ostjat tuleb pidada tarbijaks?
 4. Kas direktiivi 1999/44 artiklit 5 tuleb pidada sama taseme õigusnormiks siseriiklust õiguskorrast tulenevate avaliku korra sätetega?
 5. Kas tõhususe põhimõttega, direktiiviga 1999/44 liidus taotletud tarbijakaitse kõrge tasemega või teiste liidu õiguse sätetega või normidega on vastuolus Madalmaade õigus tarbija/ostja asjaoludest teatamise ja tõendamiskohustuse osas, pannes talle kohustuse teatada müüjale (õigeaegselt) üle antud asja väidetavast mittevastavusest?
 6. Kas tõhususe põhimõttega, direktiiviga 1999/44 liidus taotletud tarbijakaitse kõrge tasemega või teiste liidu õiguse sätetega või normidega on vastuolus Madalmaade õigus tarbija/ostja poolse asjaoludest teatamise ja tõendamiskohustuse osas selle kohta, et lepingu ese ei vasta lepingule ja lepingule mittevastavus ilmnes kuue kuu jooksul pärast asja üleandmist? Mida tähendavad direktiivi 1999/44 artikli 5 lõikes 3 toodud sõnad „lepingule mittevastavus, mis tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul”, eelkõige: millises ulatuses peab tarbija/ostja esitama faktid ja asjaolud, mis näitavad lepingule mittevastavust (või selle põhjust)? Kas selleks piisab, et tarbija/ostja kinnitab ja põhjendatud vastuväidete esitamisel tõendab, et ostetud ese ei tööta (laitmatult) või peab ta ka kinnitama ja põhjendatud vastuväidete esitamisel tõendama, milline müüdüd eseme puudus on selle mittetöötamise (või mitte laitmatu töötamise) põhjustanud?
 7. Kas eespool toodud küsimustele vastamisel on oluline see, et F. Faberit esindas mõlemas kohtuastmes advokaat?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene, teine, kolmas ja seitsmes küsimus

- 32 Nendes küsimustes, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada seda, kas tõhususe põhimõttest tulenevalt on siseriiklik kohus, kes lahendab vaidlust seoses garantiiga, mille peab müüja ostjale andma vallasasja müügi lepingu raames, kohustatud uurima omal algatusel, kas ostjat tuleb käsitada tarbijana direktiivi 1999/44 tähenduses, isegi kui see isik oma sellisele staatusele ei tugine.
- 33 Kõigepealt tuleb märkida, et põhikohtuasja pooled on eraõiguslikud isikud. Kuigi on tõsi, et sellises vaidluses ei saa kumbki pool tugineda direktiivi 1999/44 vahetule õigusmõttele, peavad väljakujunenud kohtupraktika kohaselt siseriiklikud kohtud ainult kaht eraõiguslikku isikut puudutavat asja menetledes siseriiklike õigusnormide kohaldamisel siiski võtma arvesse siseriikliku õiguse norme tervikuna ning lähtuma nende tõlgendamisel võimalikult suure ulatuses selles valdkonnas kohaldatava direktiivi sõnastusest ja eesmärgist, et saavutada direktiivi eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (vt muu hulgas kohtuotsus LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Euroopa Kohtule esitatud teabe kohaselt võeti direktiiv 1999/44 Madalmaade õiguskorda üle nii, et BW 7. jakku „Erilepingud”, mis reguleerib eristamatult nõudeid kõigi müügilepingute suhtes kohaldatavatele garantiidele, viidi sisse erisätted tarbijakaupade müügilepingute kohta.
- 35 Mis puudutab põhikohtuasjas vaidluse all olevat müügilepingut, siis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohaldatavate sätete osas esineb kahtlus, kui ei tehta kindlaks, kas müügileping oli sõlmitud tarbijaga.
- 36 Nimelt on eelotsusetaotluses märgitud, et kuigi F. Faber esitas automüüja Hazet vastu garantii täitmise nõude põhjendamisel lepingu nimetusega „eraisikute müügileping”, ei täpsustanud ta, kas see leping sõlmiti tema majandustegevuse raames või väljaspool seda, kuigi see asjaolu võimaldaks põhikohtuasja lahendaval kohtul kindlaks teha, kas teda saab käsitada tarbijana kohaldatava siseriikliku õiguse ja direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses. Lisaks jäeti esimeses astmes F. Faberi nõue rahuldamata selle esitamise tõttu hilinemisega siseriiklikus õiguses sätestatud tähtaegu arvestades, ilma et oleks kindlaks tehtud, kellena antud isik lepingu sõlmis. Lõpuks ei ole F. Faber tarbijana tegutsemisele viidanud ka väidetes, mille ta esitas oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks ja mis piiritlevad vaidluse ulatuse apellatsioonimenetluses.
- 37 Mis puudutab küsimust, kas niisugustel asjaoludel on siseriiklik kohus kohustatud omal algatusel uurima, kas ostjat tuleb pidada tarbijaks, siis tuleb meenutada, et kui menetlusnorme ei ole ühtlustatud, tuleneb menetluskord, mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, liikmesriikide sisemisest õiguskorrast, tingimusel, et see ei ole ebasoodsam kui kord, mis reguleerib samalaadset siseriikliku õiguse kohaldamisalasse jäävat olukorda (võrdväarsuse põhimõte) ja see ei tohi muuta liidu õiguskorraga tarbijale antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte).
- 38 Selle kohta tuleb märkida, et üldjuhul tuleb siseriiklikul kohtul selleks, et kindlaks teha õigusnormid, mida tuleb tema lahendatavas asjas kohaldada, anda õiguslik kvalifikatsioon faktidele ja toimingutele, millele pooled oma nõuetes tuginevad. See õiguslik kvalifikatsioon tuleb eelnevalt kindlasti anda niisuguses asjas, nagu käesolev põhikohtuasi, kus müüdud asja garantii, millele hageja tugineb, võib kuuluda erinevate õigusnormide kohaldamisalasse olenevalt ostja staatusest. Sellise kvalifikatsiooni andmine ei tähenda iseenesest, et kohus teostab hindamispädevust omal algatusel, vaid ainult seda, et ta tuvastab ja kontrollib õiguslikku tingimust, mis määratleb kohaldatava õigusnormi.

- 39 Siseriiklikul kohtul tuleb selle väljaselgitamiseks, kas kohaldatav on mõni liidu õiguse säte, toimida võrdväarsuse põhimõtte alusel samamoodi nagu oma riigisisese õiguskorra menetluskorra raames, st anda kohaldatava siseriikliku õiguse kindlakstegemiseks kvalifikatsioon poolte esitatud õiguslikele ja faktilistele asjaoludele, paludes neilt vajaduse korral tarvilikke täpsustusi.
- 40 Niisuguse olukorraga võib olla tegu põhikohtuasjas, kus siseriiklikul kohtul on – nagu ta ise eelotsusetaotluses märgib – „kaudne viide”, milleks on F. Faberi poolt esitatud dokument „eraisikule müügi leping”, ja kus Rv artikli 22 alusel on sel kohtul õigus nõuda pooltelt nende väidete täiendavat selgitamist või teatud dokumentide esitamist, nagu toonitab Madalmaade valitsus. Seega tuleb siseriiklikul kohtul see kontroll läbi viia.
- 41 Seega ainult juhul, kui riigisisese õiguskorra menetluskord ei anna siseriiklikule kohtule mingit vahendit, mille abil täpselt kvalifitseerida vaidlusalused faktid ja toimingud, kui pooled seda ise oma nõuete põhjendamise käigus sõnaselgelt ei ole teinud, tuleb leida vastus küsimusele, kas tõhususe põhimõtte lubab määratleda tarbijana isiku, kes sellele staatusale ise ei ole tuginenud.
- 42 Tegelikult nõudis Euroopa Kohus tõhususe põhimõtte alusel ja hoolimata vastupidistest siseriiklikest õigusnormidest, et siseriiklik kohus kohaldaks omal algatusel liidu tarbijakaitsealaste direktiivide teatud sätteid. See nõue oli põhjendatud kaalutlusega, et nende direktiividega rakendatav kaitsesüsteem lähtub eeldusest, et tarbija on suhetes kauplejaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet ning et esineb arvestatav risk, et muu hulgas teadmatusel ei tugine tarbija õigusnormile, mille eesmärk on teda kaitsta (vt seoses nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiviga 93/13/EMÜ, ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) kohtuotsus Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika ning seoses nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiiviga 87/102/EMÜ, tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1987, L 42, lk 48; ELT eriväljaanne 15/01, lk 326) kohtuotsus Rampion ja Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, punkt 65).
- 43 Euroopa Kohus täpsustas, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi siseriiklik menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, arvestades selle normi kohta menetluses tervikuna, vastava menetluse kulgu ning eripärasid erinevates liikmesriigi instantsides (vt muu hulgas kohtuotsus Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Ent kui menetluskord, mis - nagu see võib olla põhikohtuasjas – keelaks müügilepingust tulenevat garantiinõuet menetleval esimese ja teise astme kohtul faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel, mis neile on esitatud või mida võidakse neile esitada vastuseks lihtsale selgituste küsimisele, lepingulise suhte kvalifitseerimise tarbijale müügina, kui asjassepuutuv isik ise ei ole sõnaselgelt sellele staatusale tuginenud, tähendaks see, et tarbijale pannakse kohustus anda ise täielik õiguslik kvalifikatsioon oma olukorrale, riskides vastasel korral nende õiguste kaotamisega, mida liidu seadusandja soovis talle direktiiviga 1999/44 anda. Valdkonnas, kus mitmes liikmesriigis võimaldavad menetlusnormid eraisikutel end ise kohtus kaitsta, esineb arvestatav risk, et tarbija ei ole muu hulgas teadmatusel võimeline sellise tasemega nõuet täitma.
- 45 Sellest tuleneb, et menetluskord, nagu see, mida kirjeldati eelmises punktis, ei ole kooskõlas tõhususe põhimõttega, sest see muudab lepingulisest mittevastavusest tulenevas garantiid puudutavas kohtuasjas, mille üks pool on tarbija, ülemäära raskeks kaitse kohaldamise, mida tarbijatele peaks andma direktiiv 1999/44.
- 46 Tõhususe põhimõtte nõuab vastupidi, et siseriiklik kohus, kes lahendab vaidlust seoses lepinguga, mis võib kuuluda selle direktiivi kohaldamisalasse, on kohustatud juhul, kui talle on esitatud vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud või kui talle võidakse need esitada vastuseks lihtsale selgituste küsimisele, kontrollima, kas ostjat saab kvalifitseerida tarbijaks, isegi kui asjassepuutuv isik ei ole ise sellele staatusale sõnaselgelt tuginenud.

- 47 Tuleb lisada, et asjaolu, kas tarbijat esindab advokaat või mitte, seda järeldust ei muuda, kuna liidu õiguse tõlgendamine ning tõhususe ja võrdväärsuse põhimõtte ulatus ei sõltu iga kohtuasja konkreetsetest asjaoludest (vt selle kohta kohtuotsus Rampion ja Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, punkt 65).
- 48 Eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb vastata esimesele, teisele, kolmandale ja seitsmendale küsimusele, et direktiivi 1999/44 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklik kohus, kes lahendab vaidlust seoses lepinguga, mis võib kuuluda selle direktiivi kohaldamisalasse, on kohustatud juhul, kui talle on esitatud vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud või kui talle võidakse need esitada vastuseks lihtsale selgituste küsimisele, kontrollima, kas ostjat saab kvalifitseerida tarbijaks selle direktiivi tähenduses, isegi kui asjassepuutuv isik ei ole ise sellele staatusele tuginenud.

Neljas küsimus

- 49 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada seda, kas direktiivi 1999/44 artiklit 5 võib pidada sama taseme õigusnormiks siseriiklust õiguskorrast tulenevate avalikku korra normidega, st normidega, mida kohus võib apellatsioonimenetluses kohaldada omal algatusel.
- 50 Eelotsusetaotlusest nähtub, et see küsimus puudutab konkreetselt nimetatud direktiivi artikli 5 lõiget 3, milles on ette nähtud, et lepingule mittevastavus, mis tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest, loetakse üldjuhul esinenuks üleandmise hetkel, välja arvatud juhul, kui tõendatakse vastupidist.
- 51 Tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus saab olla asjassepuutuv vaid juhul, kui siseriiklik kohus tuvastab, et direktiiv 1999/44 on vaidlusaluse lepingu suhtes kohaldatav, mis eeldab muu hulgas, et see leping peab olema sõlmitud tarbijaga.
- 52 Direktiiviga 1999/44 kehtestatud vastutuse süsteemis, kus artikli 2 lõikes 2 sätestatakse lepingule vastavuse ümberlükatav eeldus, täpsustatakse artikli 3 lõikes 1, et müüja vastutab tarbija ees kõigi lepingule mittevastavuste eest, mis esinevad kauba üleandmise ajal. Nende sätete koos kohaldamisel nähtub, et üldjuhul on tarbija kohustatud tõendama, et esineb lepingule mittevastavus ning et see eksisteeris kauba üleandmise ajal.
- 53 Direktiivi 1999/44 artikli 5 lõikes 3 on sätestatud erand sellest põhimõttest, mis on kohaldatav juhul, kui lepingule mittevastavus tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest. Sel juhul eeldatakse nimelt, et mittevastavus esines üleandmise hetkel.
- 54 See tarbija tõendamiskoormise kergendamine on põhjendatav asjaoluga, et juhul, kui lepingule mittevastavus ilmneb pärast kauba üleandmist, võib selle tõendamine, et mittevastavus esines juba üleandmise ajal, osutada „tarbija jaoks ületamatuks takistuseks”, samas kui ettevõtjal on üldjuhul palju kergem tõendada, et lepingule mittevastavust kauba üleandmise ajal ei esinenud ja et see tulenes näiteks kauba halvast kasutusest tarbija poolt (vt ettepaneku, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide kohta, seletuskiri (KOM(95) 520 (lõplik), lk 13).
- 55 Tõendamiskoormise jaotus, mis on sätestatud direktiivi 1999/44 artikli 5 lõikes 3, on vastavalt nimetatud direktiivi artiklile 7 siduv nii lepingu pooltele, kes ei saa sellest lepinguga erandit teha, kui ka liikmesriikidele, kes on kohustatud selle järgimist kontrollima. Sellest tuleneb, et seda tõendamiskoormise reeglit tuleb kohaldada ka siis, kui tarbija, kes sellest kasu saaks, ei ole sellele sõnaselgelt tuginenud.

- 56 Võttes arvesse avaliku huvi olemust ja olulisust, millel direktiiviga 1999/44 artikli 5 lõikega 3 tarbijatele tagatud kaitse põhineb, tuleb seda sätet pidada võrdväärseks siseriiklike normidega, mis on siseriiklikus õiguskorras avaliku korra normide tasemel. Sellest tuleneb, et kui siseriiklikul kohtul on riigisisese kohtumenetlussüsteemis õigus niisuguseid norme omal algatusel kohaldada, on ta kohustatud omal algatusel kohaldama kõiki neid siseriikliku õiguse sätteid, millega on üle võetud viidatud artikli 5 lõige 3 (vt selle kohta kohtuotsus *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, punktid 52-54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Neid asjaolusid arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 1999/44 artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et seda sätet tuleb pidada võrdväärseks siseriiklike normidega, mis on siseriiklikus õiguskorras avaliku korra normide tasemel ja et siseriiklik kohus on kohustatud omal algatusel kohaldama kõiki neid siseriikliku õiguse sätteid, millega see säte on siseriiklikku õigusesse üle võetud.

Viies küsimus

- 58 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada seda, kas tõhususe põhimõttega on vastuolus siseriiklik norm, mis kohustab tarbijat tõendama, et ta teavitas müüjat lepingule mittevastavusest õigeaegselt.
- 59 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Madalmaade seadusandja sätestas sellise kohustuse BW artiklis 7:23 ja et vastavalt Hoge Raadi kohtupraktikale on tarbija juhul, kui müüja vastu vaidleb, kohustatud tõendama, et ta teavitas müüjat üleantud kauba mittevastavusest. Samuti nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest, et Madalmaade seadusandja poolt ette nähtud korra kohaselt loetakse see teave õigeaegselt esitatuks, kui sellest teatatakse kahe kuu jooksul lepingule mittevastavuse avastamisest. Lisaks sõltub vastavalt Hoge Raadi kohtupraktikale iga konkreetse asja asjaoludest see, kas teabe esitamist saab ka pärast viidatud tähtaja möödumist pidada õigeaegseks.
- 60 Selle kohta tuleb meenutada, et direktiivi 1999/44 artikli 5 lõige 2 lubab liikmesriikidel sätestada, et tarbija peab oma õiguste kasutamiseks teavitama müüjat lepingule mittevastavusest kahe kuu jooksul alates lepingule mittevastavuse avastamise kuupäevast.
- 61 Direktiivi ettevalmistavate töödokumentide kohaselt vastati selle võimaluse kehtestamisega vajaduse korrale tugevdada õiguskindlust, kannustades ostjat „olema hoolikas ja võtma arvesse müüja huve”, „kehtestamata ranget kohustust viia läbi kauba üksikasjalik ülevaatus” (vt direktiivi ettepaneku seletuskiri KOM(95) 520 (lõplik), lk 14).
- 62 Nagu nähtub direktiivi 1999/44 artikli 5 lõike 2 sõnastusest, koostoimes viidatud direktiivi põhjendusega 19 ja selle sätte eesmärgiga, ei saa tarbijale sellega pandud kohustus olla laiaulatuslikum, kui müüjale lepingule mittevastavuse esinemisest teatamine.
- 63 Mis puudutab selle teabe sisu, siis ei saa tarbija selles staadiumis olla kohustatud esitama tõendeid, et tema ostetud kaup tegelikkuses lepingule ei vasta. Arvestades nõrgemat positsiooni, milles on tarbija võrreldes müüjaga kauba omadusi puudutava teabe osas ja kauba seisundi suhtes müügi hetkel, ei saa tarbija olla kohustatud ka märkima ära täpset põhjust, miks on kaup lepingule mittevastav. Ent selleks, et teabest oleks müüjale kasu, peab see sisaldama teatud kindlaid andmeid, mille täpsuse aste sõltub paratamatult iga juhtumi asjaoludest ning mis puudutavad kauba laadi, müügilepingu sisu ja väidetava mittevastavuse konkreetseid ilminguid.
- 64 Mis puudutab selle tõendamist, et asjassepuutuv teave müüjale esitati, siis kohaldatakse selles küsimuses üldjuhul asjakohase valdkonna siseriiklike norme, mis peavad aga olema kooskõlas tõhususe põhimõttega. Sellest tuleneb, et liikmesriik ei saa kehtestada nõudeid, mis muudavad tarbija poolt direktiiviga 1999/44 talle antud õiguste teostamise võimatuks või ülemäära raskeks.

65 Seega tuleb viiendale küsimusele vastata, et direktiivi 1999/44 artikli 5 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik norm, mis kohustab tarbijat selle direktiiviga kehtestatud õiguste teostamiseks müüjat lepingule mittevastavusest õigel ajal teavitama, tingimusel, et tarbijale on nimetatud teabe esitamiseks antud tähtaeg, mis ei ole lühem kui kaks kuud alates mittevastavuse avastamise kuupäevast, et ta ei pea esitama rohkem teavet kui ainult mittevastavuse esinemise kohta ning et ta ei pea järgima tõendamisalaseid norme, mis muudavad tema õiguste teostamise võimatuks või ülemäära raskeks.

Kuues küsimus

66 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kuidas toimib direktiivi 1999/44 artikli 5 lõikes 3 sätestatud tõendamiskoormise jaotus ja millised on täpsemalt asjaolud, mida tarbija peab tõendama.

67 Nagu tuvastati eespool käesoleva kohtuotsuse punktis 53, on selles lõigus kehtestatud erand direktiivi artikli 2 lõikes 2 sätestatud põhimõttest, et tarbija on kohustatud ümber lükkama eelduse, et müüdüd kaup vastab lepingule, ning esitama tõendeid väidetava lepingule mittevastavuse kohta.

68 Kui lepingule mittevastavus tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest, võtab direktiivi 1999/44 artikli 5 lõige 3 tarbijalt tõendamiskohustuse, sätestades, et sel juhul eeldatakse lepingule mittevastavuse esinemist kauba üleandmise hetkel.

69 Tõendamiskoormisest vabanemiseks peab tarbija siiski tõendama teatud faktilisi asjaolusid.

70 Esiteks tuleb tarbijal kinnitada ja tõendada, et müüdüd kaup ei vasta lepingule, sest sel ei ole näiteks kokkulepitud omadusi või et see ei ole kasutuskõlblik otstarbel, mis on tavaliselt ette nähtud seda laadi kaubale. Tarbijal tuleb tõendada ainult lepingule mittevastavuse esinemine. Ta ei ole kohustatud tõendama mittevastavuse põhjust ega seda, et mittevastavuse põhjuse eest vastutab müüja.

71 Teiseks peab tarbija tõendama, et lepingule mittevastavus ilmnes, st tuli füüsiliselt nähtavale kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest.

72 Kui need faktilised asjaolud on tõendatud, ei ole tarbijal vaja tõendada, et lepingule mittevastavus esines kauba üleandmise ajal. Lepingule mittevastavuse ilmumine lühikese, kuue kuu pikkuse perioodi jooksul lubab eeldada, et kuigi mittevastavus tuli ilmsiks pärast kauba üleandmist, oli see juba kaubas „algsest” olemas selle üleandmise ajal [vt direktiivi ettepaneku seletuskiri KOM(95) 520 (lõplik), lk 12).

73 Sel juhul tuleb müüjal seega tõendada, et lepingule mittevastavust kauba üleandmise ajal ei esinenud, esitades tõendeid selle kohta, et lepingule mittevastavuse põhjustas või tekitas tegu või tegevusetus, mis leidis aset pärast kauba üleandmist.

74 Kui müüja ei suuda õiguslikult piisavalt tõendada, et lepingule mittevastavuse põhjustas või tekitas asjaolu, mis leidis aset pärast kauba üleandmist, võimaldab direktiivi 1999/44 artikli 5 lõikes 3 sätestatud eeldus tarbijal kasutada oma õigusi, mis talle selle direktiiviga on antud.

75 Seega tuleb kuuendale küsimusele vastata, et direktiivi 1999/44 artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et normi, mille kohaselt eeldatakse, et lepingule mittevastavus esines kauba üleandmise ajal

— tuleb kohaldada, kui tarbija tõendab, et müüdüd kaup ei vasta lepingule ja kui lepingule mittevastavus ilmnes, st tuli füüsiliselt nähtavale kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest. Tarbija ei ole kohustatud tõendama mittevastavuse põhjust ega seda, et mittevastavuse põhjuse eest vastutab müüja;

— saab kohaldamata jätta ainult juhul, kui müüja tõendab õiguslikult piisavalt, et lepingule mittevastavuse põhjustas või tekitas asjaolu, mis leidis aset pärast kauba üleandmist.

Kohtukulud

⁷⁶ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta direktiivi 1999/44/EÜ, tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta, tuleb tõlgendada nii, et siseriiklik kohus, kes lahendab vaidlust seoses lepinguga, mis võib kuuluda selle direktiivi kohaldamisalasse, on kohustatud juhul, kui talle on esitatud vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud või kui talle võidakse need esitada vastuseks lihtsale selgituste küsimisele, kontrollima, kas ostjat saab kvalifitseerida tarbijaks selle direktiivi tähenduses, isegi kui asjassepuutuv isik ei ole ise sellele staatusele tuginenud.
2. Direktiivi 1999/44 artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et seda sätet tuleb pidada võrdväärseks siseriiklike normidega, mis on siseriiklikus õiguskorras avaliku korra normide tasemel ja et siseriiklik kohus on kohustatud omal algatusel kohaldama kõiki neid siseriikliku õiguse sätteid, millega see säte on siseriiklikku õigusesse üle võetud.
3. Direktiivi 1999/44 artikli 5 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik norm, mis kohustab tarbijat selle direktiiviga kehtestatud õiguste teostamiseks müüjat lepingule mittevastavusest õigeaegselt teavitama, tingimusel et tarbijale on nimetatud teabe esitamiseks antud tähtaeg, mis ei ole lühem kui kaks kuud alates mittevastavuse avastamise kuupäevast, et ta ei pea esitama rohkem teavet kui ainult mittevastavuse esinemise kohta ning et ta ei pea järgima tõendamisalaseid norme, mis muudavad tema õiguste teostamise võimatuks või ülemäära raskeks.
4. Direktiivi 1999/44 artikli 5 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et normi, mille kohaselt eeldatakse, et lepingule mittevastavus esines kauba üleandmise ajal
 - tuleb kohaldada, kui tarbija tõendab, et müüdud kaup ei vasta lepingule ja kui lepingule mittevastavus ilmnes, st tuli füüsiliselt nähtavale kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest. Tarbija ei ole kohustatud tõendama mittevastavuse põhjust ega seda, et mittevastavuse põhjuse eest vastutab müüja;
 - saab kohaldamata jätta ainult juhul, kui müüja tõendab õiguslikult piisavalt, et lepingule mittevastavuse põhjustas või tekitas asjaolu, mis leidis aset pärast kauba üleandmist.

Allkirjad